

Motion

1983/84:2568

Lars Werner m. fl.

Ändring i brottsbalken m. m. (sexualbrotten) (prop. 1983/84:105)

Regeringens förslag om ändring av lagen då det gäller sexualbrott innebär tveklöst ett stort steg framåt. Den diskriminering av kvinnorna som tidigare funnits i lagstiftningen har till stor del undanröjts till följd av inte minst kvinnoorganisationernas målmedvetna kamp. Samtidigt är emellertid propositionen ett steg tillbaka i förhållande till sexualbrottskommitténs, i huvudsak, enhälliga förslag.

En avgörande punkt härvidlag är den undantagsregel som införs vad gäller våldtäkt. Enligt sexualbrottskommitténs förslag avskaffas begreppet våldförande; våldtäktsbegreppet utvidgas att omfatta också andra övergrepp som är jämförliga med samlag. Regeringen instämmer i detta. Med hänvisning till denna utvidgning av våldtäktsbegreppet föreslog dock kommittén att minimistraflet skulle sänkas till ett år. Samtidigt betonades dock att detta inte får uppfattas som att den generellt vill se mildare på våldtäktsbrotten än enligt gällanderätt, snarare tvärtom. I propositionen föreslås ett minimistraflet om två år. Samtidigt införs emellertid denna undantagsregel, som kan innebära att våldtäkt föranleder 14 dagars fängelse, dvs. i praktiken böter. I propositionen förs vidare ett resonemang om omständigheterna kring brottet som sådant som är motsägelselfullt. Också om sexualbrottskommitténs förslag om en sänkning av minimistraflet kan kritiseras, liksom att våldtäktsbegreppet blir alltför vidsträckt, något som på sikt kan urholka lagen och därmed undergräva rättssäkerheten, så är det ändå bättre än regeringens förslag. Propositionens förslag kan nämligen innebära en synnerligen mild straffpåföljd med nuvarande praxis om kvinnans beteende o. d. före brottet bedöms som "otillbörligt".

Också kommitténs förslag vad gäller sexuellt utnyttjande av underårig är bra. Det skapar ett gott skydd för unga människor och det tar även hänsyn till andra former av familjebildning än den traditionella kärnfamiljen, eftersom man tagit upp även adoptiv-, styv- och fosterföräldrar. Med en sådan bestämmelse markerar samhället att det tar avstånd från sexuella relationer mellan vuxna och barn, där någon form av beroendeställning föreligger. I själva verket utgör kommittéförslaget en kraftig skärpning av så kallade incestuösa förhållanden. Däremot föreslås en avkriminalisering av "blodskamslagen". Vuxna människor, i praktiken syskon, skall inte förföljas av samhället i de fall de inleder ett förhållande. Antalet sådana fall är få. Regeringen har dock härvidlag i propositionen fallit undan för en ålderdomlig syn ovärdig ett upplyst samhälle. Detsamma gäller "blottande". Sexualbrottskommittén föreslog en avkriminalisering av blottande mot vuxna, då

detta ändå faller under andra paragrafer typ förargelseväckande beteende. I propositionen hävdas att detta fortfarande skall falla under sexualbrottslagen. Också om "blottande" självfallet kan vara störande, så torde det knappast vara tillräckligt motiv för att bibehålla en kriminalisering.

En omdiskuterad fråga gäller om detta skall finnas ett juridiskt biträde som bistår den utsatta när denna gör sin anmälan. Biträdet skall alltså finnas vid offrets sida under hela förundersökningen liksom vid rättegången. Regeringen föreslår genom en ändring av rättegångsbalken att utrymme skapas för att till offret knyta kontaktperson inom ramen för socialtjänstlagen. Vpk stödjer detta förslag. Ett juridiskt biträde är inte nödvändigtvis den bästa lösningen. Med den nya lagen, bättre kunskaper och utbildning och nya rutiner bör åklagaren kunna fylla den funktion han/hon inte fyller i dag. I så fall borde det juridiska biträdet inte behövas – däremot, som också sägs i propositionen, en socialt och psykologiskt utbildad person. Denna kan betyda mer för att stödja offret än en advokat, hur juridiskt utbildad han/hon än är. Skulle det visa sig att de nya rutinerna inte är till fyllest, bör frågan om juridiskt biträde årligen aktualiseras.

Mot bakgrund av ovanstående hemställs

att riksdagen med ändring i proposition 1983/84:105 antar följande
som *Motionärernas förslag* betecknade

Förslag till

Lag om ändring i brottsbalken:

Regeringens förslag

Om sexualbrott

Den som tvingar annan till samlag eller därmed jämförligt sexuellt umgänge genom våld eller genom hot som innebär eller för den hotade framgår som trängande fara, döms för våldtäkt till fängelse, lägst *två* och högst sex år. Lika med våld anses att försätta någon i vanmakt eller annat sådant tillstånd.

Är brottet med hänsyn till våldets eller hotets art och omständigheterna i övrigt attanse som mindre allvarligt, döms till fängelse i högst fyra år.

Är brottet grovt, döms för grov våldtäkt till fängelse, lägst fyra och högst tio år. Vid bedömande av om brottet är grovt skall särskilt beaktas, om våldet var livsfarligt eller om

Motionärernas förslag

6 kap.

1 §

Om sexualbrott

Den som tvingar annan till samlag eller därmed jämförligt sexuellt umgänge med våld eller genom hot som innebär eller för den hotade framstår som trängande fara, döms för våldtäkt till fängelse, lägst *ett* och högst sex år. Lika med våld anses att försätta någon i vanmakt eller annat sådant tillstånd.

Är brottet grovt, döms för grov våldtäkt till fängelse, lägst fyra och högst tio år. Vid bedömande av om brottet är grovt skall särskilt beaktas, om våldet var livsfarligt eller om

Om sexualbrott

den som begått gärningen tillfogat allvarlig skada eller allvarlig sjukdom eller annars visat särskild råhet.

Om sexualbrott

den som begått gärningen tillfogat allvarlig skada eller allvarlig sjukdom eller annars visat särskild råhet.

5 §

Har någon, i annat fall än som avses i 4 §, samlag med eget barn eller dess avkomling, döms för sexuellt umgänge med avkomling till fängelse i högst två år.

Den som har samlag med sitt hellsyskon, döms för sexuellt umgänge med syskon till fängelse i högst ett år.

Vad i denna — — — — — annat otillbörligt sätt.

Har någon, i annat fall än som avses i 4 §, samlag med eget barn eller dess avkomling, döms för sexuellt umgänge med avkomling till fängelse i högst två år.

7 §

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, sexuellt berör barn under femton år eller förmår barnet att företa eller medverka i någon handling med sexuell innebörd, döms för sexuellt ofredande till böter eller fängelse i högst ett år.

Detsamma skall gälla, om någon blottar sig för annan på sätt som är ägnat att väcka anstöt eller eljest genom ord eller handling på ett uppenbart sedlighetssårande sätt uppträder anstötligt mot annan.

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, sexuellt berör barn under femton år eller förmår barnet att företa eller medverka i någon handling med sexuell innebörd, döms för sexuellt ofredande till böter eller fängelse i högst ett år.

Stockholm den 5 mars 1984

LARS WERNER (vpk)

BERTIL MÅBRINK (vpk)

C.-H. HERMANSSON (vpk)

JÖRN SVENSSON (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk)

EVA HJELMSTRÖM (vpk)